

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. I. Omnia Sacramenta novæ Legis conferunt gratiam, idque ex opere operato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

CONCLUSIO I.

Omnia Sacramenta novæ Legis conferunt gratiam, idque ex opere operato.

3.
Est de fide
Sacramenta
novæ Legis
conferre
gratiam.
Probat ex
Concilio
Florent.
Trident.

V Traque pars est de fide. Prima quidem definita in Concil. Florent. his verbis: *Hæc verò nostra (Sacramenta) & continent gratiam, & ipsam digne suscipientibus conferunt.* Consonat Concilium Trident. sess. 7. can. 6. *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum sint accepta per fidem gratia &c. anathema sit.* Et can. 8. *Si quis dixerit per ipsa novæ Legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solum fidem divini promissionis ad gratiam consequendam sufficere, anathema sit.*

Constant.

Milevit.

Eadem veritas definitur quoad Baptismum in Symbolo Concilij Constantinopolitani, ibi: *Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum.* Ad quod alludens Concil. Milevitanum can. 2. & habetur cap. Placuit 154. de Consec. dist. 4. de infantibus, ait: *deo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundeatur, quod generatione contraxerunt.*

Ex Scriptura.
Joan. 3.
Actorum 2.

ad Ephes. 5.

1. Petri 3.

Et verò quid aliud significant hæc verba Joannis 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto &c.* Actorum 2. v. 38. *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum.* Ad Ephes. 5. versu 26. *Mundans (Ecclesiam) lavacro aqua in verbo vite.* 1. Petri 3. v. 20. & 21. *Omnia anima salvæ facta sunt per aquam.* Quod & vos nunc similis forma salvos facit Baptisma: non carnis depositio sordium (id est, non tantum exterius, sicut baptismata & purificationes Judæorum) sed conscientia bona interrogatio in Deum (id est, interiorius mundando conscientiam nostram, ut dum Deus eam interrogat, vel nos coram Deo eam examinamus, reperiamus nullius peccati conscientiam) per resurrectionem Iesu Christi, scilicet factam in nobis baptizatis; quia ut habetur ad Rom. 6. v. 4. *Consepulti sumus cum illo per Baptismum in mortem: ut quomodo Christus surrexit à mortem per gloriam Patris, ita & nos in novitate vite ambulemus.* Hunc esse sensum illius loci, patet tum ex contextu, tum ex proprietate verborum; & non eum, quem ex

ad Roman. 6.

illo contra nos prætendunt hæretici: & ita fit, quòd idem nobis sit odor vitæ ad vitam, quòd ipsis est odor mortis in mortem. Eandem vim Scriptura tribuit alijs Sacramentis, ut inferius proprijs locis luculenter edissero.

Sanctorum Patrum loca ad idem confirmandum fusè citat Bellar. lib. 2. de Sacramentis cap. 6. & 7. & tam aperta sunt & obvia, ut ijs in particulari recensendis superfluum fuerit immorari. Generaliter de omnibus Sacramentis id indicant, quando aiunt in veteribus Sacramentis solum fuisse umbram sanctitatis; in nostris autem veritatem. Item, illa Sacramenta solum ostendisse seu promississe salutem, nostra verò etiam continere & dare salutem.

Dubitas de veritate illius distinctionis? Consule Concil. Florent. supra: *Nova (inquit) Legis septem sunt Sacramenta, scilicet Baptismus &c. quæ multum à Sacramentis differunt antiquæ Legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi; dandam figurabant. Nonne Scriptura frequenter inculcat veteres caeremonias fuisse infirma & egena elementa, justitias carnis, quæ non valent mundare conscientias &c?* E contra verò (ut jam jam vidimus) docet per Baptismum nos regenerari, mundari, salvos fieri, remitti peccata; quæ non possunt fieri sine infusione gratiæ, ut traditur in materia de Gratia.

Ex quibus etiam manifestè probatur secunda pars conclusionis, quæ in terminis definitur à Concil. Trident. sess. 7. can. 8. *Si quis dixerit &c.* Probat (inquam) quia cum certum sit caeremonias veteris Legis contulisse gratiam ex opere operantis non minus, quàm ceteri actus boni procedentes ex fide & charitate (teste Doctore Subtili 4. dist. 1. q. 6. n. 10. ibi: *Et de istis caeremoniis legis veteris concedo, quòd non causabant gratiam tanquam signa efficacia respectu gratiæ, eo modo, quo expositum est in definitione Sacramenti: sed tamen in illis conferebatur gratia per modum meriti, licet aliqui negare videantur, quòd in talibus ex charitate factis conferretur gratia.* Hoc enim videtur nimis durum, scilicet quòd aliquis ex charitate & obedientia sit servans Dei præceptum, & non mereatur) sequeretur, quòd fuissent æqualis efficaciæ cum nostris: immò aliquando majoris, quia potuissent procedere ex perfectiori charitate & obedientia: quòd licet libenter concedant hæretici; est tamen aperte contra Scripturas & Patres, ut ex dictis patet.

Ex SS. Patribus.
Bellarm.

Ex differentia inter Sacramenta nostra, & Legis veteris.

4.
Florent.

5.
Ex qua & probatur causalitas gratiæ ex opere operato.
Trident.

Scotus.

Et in-

Sec. 4. De Causa & effectu Sacram. Concl. 1. 59

Que efficacia etiam stabilitur ex Baptismate Joannis.

Matth. 3. 11. ubi dicit Joannes: Ego quidem baptizo vos in aqua: penitentiam, id est, ad excitandam penitentiam, qui autem post me venturus est, fortior me est, scilicet in danda gratia, & ad baptizandum. Unde subdit: Ille vos baptizabit in spiritu Sancto. Secundo: quia Act. 19. Apostolus eos, qui erant baptizati Baptismo Joannis, jubet baptizari Baptismo Christi, quod utriusque impiè fuisset factum, si hic non fuisset præstantior illo: in hoc Anabaptista nequidem reiterant Baptismum, quem putant fuisse legitimum.

Tridem. Hinc appositè Concil. Trident. sess. 7. can. 2. de Sacramentis in genere: *si quis dixerit, ea ipsa nova Legis Sacramenta à Sacramentis antiquæ Legis non differre, nisi quia ceremonie sunt alia, & alij ritus externi, anathema sit.* Et can. 1. de Baptismo: *si quis dixerit, Baptismum Joannis habuisse eandem vim cum Baptismo Christi, anathema sit.*

Leo X. Igitur jure meritissimo Leo X. damnavit hunc articulum Lutheri: *Hæretica est sententia, Sacramenta novæ Legis conferre gratiam illis, qui non ponunt obicem, id est, ex opere operato.* Licet enim illa vox ex opere operato non reperitur in Scriptura aut alijs Concilij præter Tridentinum, res ipsa tamen invenitur.

6. Ad hæc quid A Catholicis respondeant, diligenter attende. Primò cum Lutero in lib. contra Cochlaum: Dicta Patrum (inquunt) verba sunt hominum sibi ipsis sapè pugnantium, & pleraque humano sensu ex Scriptura docentium. Secundo secuti Calvinum lib. 4. instit. cap. 14. §. ultimo Patres insimulant hyperbolicè locutionis.

Sed quid impudentius hoc responso potest excogitari? si enim in Patribus reperiant, quod opinioni suæ vel minimum favere videatur, amplectuntur ambabus manibus, & Catholicis objiciunt & inculcant, si verò quid occurat contrarium, vel contemnunt, vel detorto aliquo responso eludunt. Certè est Patres in quibusdam dogmatibus inter se quandoque pugnent, in ijs nimirum, quæ non sunt articuli fidei; in his tamen summè consentiunt, & præsertim in præsentia materia: quotquot enim attigerunt eam, tribuunt Sacramentis efficaciam, & ne unus quidem hoc negat, aut id asserit fieri mediante fide. Mirum autem esset omnes unanimiter & ubique hyperbolicè loqui

in materia gravissima, & ad præcipua fidei capita pertinente, & nullibi contrarium indicare, & sic fuisse occasionem, cur Ecclesia huc usque errasset.

Enimverò non hoc solum asseruerunt coram populo concionando, sed etiam in libris suis dogmaticis. Non mihi (inquit S. Aug. lib. contra mendacium ad Confessionium cap. 2.) persuadetur eos (hereticos) de latebris suis nostris esse mendacis eruendos. *Ve quid enim eos tantâ curâ vestigare, atque indagare conamur, nisi ut captos, in apertumq. productos, aut etiam ipsos veritatem doceamus aut certè veritate convictos nocere alijs non sinamus?* Ad hoc ergo ut eorum mendacium delectatur sive caveatur; Dei autem veritas augeatur. *Quomodo igitur mendacia mendacio rectè potero prosequi?*

Tertio non minori impudentia contra unanimum consensum PP. & DD. eodem Hæresiarchâ antesignano, per aquam Joannis intelligunt non Baptismum juxta proprietatem verborum, sed metaphoricè Spiritum Sanctum: sicut & Act. 19. per Baptismum Christi, impositionem manuum: quasi verò non apertissimè ista duo distinguerentur in textu v. 5. & 6. *His auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu: & cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos.*

Inceptè etiam respondent ad locum ex Matth. 3. Joannem ita loqui, quia ipse solum adhibebat exterius abluionem, Christus verò sive Deus inter ùs, etiam ijs, quos Joannes baptizabat. Enimverò ibi non tam comparantur persona Joannis & Christi, quàm eorum Baptismata, ut patet. Deindè si vera esset hæc responsio, debuisset dicere Joannes: *Ille vos baptizat, non: Ille vos baptizabit;* neque debuissent rebaptizari baptizati à Joanne. ut factum fuisse Act. 19. jam dixi.

Perbellè ad propositum D. Aug. lib. 5. de Baptismo cap. 10. *Quamquam ita credam baptizasse Joannem in aqua penitentia in remissionem peccatorum, ut ab eo baptizatis in spe remitterentur peccata, re ipsa verò in Domini Baptismo id fieret..... tamen ne quisque contendant etiam in Baptismo Joannis dimissa esse peccata (scilicet ex opere operantis) sed aliquam ampliorem sanctificationem per Baptisma Christi esse collatam (ex opere operato) non ago pugnaciter.*

Porro quòd aliqui somniant Patres & Scripturas tribuere vim Sacramentis, sed mediante fide illà speciali, neque consensum est veritati, neque menti eorum, quia præterquàm quòd in tractatu de Justificatione ostèditur illam fidem specialem hæreticorum meram esse perfidiam & vanam præsum-

S. Aug. 7.

Et impudè aliquorum locorum Scripturæ explicatio.

S. Aug. 8.

Mediante fide speciali vim tribuit Sacramentis, neque menti, neque consensum est.

Varia ex illo deducuntur absurda.

presumptionem, hinc addi potest argumentum deducens ad absurdum: nam si ratio signi excitantem fidem constituit rationem Sacramenti, habebimus infinita Sacramenta, ut postillas hereticorum, imagines, conaciones, bona opera seu exempla aliorum.

Sequitur item Primò, parvulos non justificari in Baptismo; ubi enim revelatum est eos tunc specialem illam fidem habere, & ratione per miraculum uti? Secundò, vetera Sacramenta habuisse eandem vim cum nostris, quod est manifestè contra mentem Scripturæ & Patrum. Quàmvis enim gratia fidei data sit intuitu meritorum Christi; ipsa tamen signa externa, quæ ad fidem eliciendam excitant, æqualis sunt efficaciac in novo & in veteri Testamento, si utraque solùm contulerint gratiam ex opere operantis, scilicet mediante fide.

Tertiò, sequitur non requiri certum ministrum, aut intentionem. Quartò non esse valida Sacramenta nisi linguâ vulgari proferantur. Quintò, eodem modo prodesset audita, lecta, meditata atque exercitata, & æquè ijs qui adsunt, ac illis, qui ea suscipiunt.

Denique si Sacramenta sunt sigilla justitiæ jam ante per fidem acceptæ, ergo jam supponunt fidem & justitiam in suscipiente; ergo non rectè dicuntur eam causare excitando fidem, quâ justitia apprehendatur. Sicuti si quis diceret motum animale, qui est signum vitæ acquisitæ, esse causam ejusdem acquirendæ. Nec obstat quòd respiratio sit simul signum vitæ & causa ejus; quippe non est causa acquirendæ, sed conservandæ vitæ: Sacramenta autem vel causant vitam, conferendo primam gratiam sanctificantem, vel certè conservant, efficiendo ejus augmentum.

Similia multa facillè occurrunt consideranti, de quibus meritò dicere possumus cum D. Aug. lib. 5. contra Julian. cap. 4. *Quis horum aliquid dicit, nisi qui dicit quod vult, & quod verum est audire non vult? Et quoniam nihil imperitis, nihil cæcis audacius est, quia nihil vident: aperi heretice oculos tuos, & cerne quàm debilia sint causæ tuæ fundamenta. Quæ verò ista?*

9. Ecclesia Catholica etiam fidei justificationem tribuit Bellarm.

Primum sumitur ex illis locis Scripturæ, in quibus justificatio tribuitur fidei. Respondeo unico verbo (nam singula in particulari explicare non est hujus loci. Vide Bellarm. lib. 1. de Justificatione)

Trident.

nos quoque fidei tribuere justificationem cum Trident. sess. 6. cap. 8. ubi explicans locum Apostoli Roman. 3. v. 24. *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, quem proposuit*

Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius &c. sic inquit: *Et verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesie Catholica consensus tenuit & expressit, ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humane salutis initium, fundamentum & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo, &c.*

Sed nunquid fundamentum, domus est? radix, arbor? Quis credat? Sic neque sola fides ad perfectum adducit, id est, justificat; bene, si ad eam spes accedat & charitas: In ipsa (inquit Trident. supra cap. 7.) *justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur, fidem, spem & charitatem. Nam fides, nisi ad eam spes accedat & charitas, neque unit perfectè cum Christo, neque corporis eius vivum membrum efficit. Ut autem omnes scirent, non solùm quid tenere & sequi, sed etiam quid vitare & fugere debeant, hos Canones subjungit. Primus (alias 9.) *Si quis dixerit solâ fide impium justificari, ita ut intelligat nihil aliud requiri quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur, & nulla ex parte necesse esse cum sua voluntatis motu preparari atque disponi, anathema sit.* Secundus (alias 12.) *Si quis dixerit fidem justificantem nihil aliud esse, quàm fiduciam divine misericordie peccata remittentis propter Christum; vel eam fiduciam solam esse, quâ justificamur; anathema sit.**

Libenter igitur admittimus fidem justificare, at non illam specialem hereticorum (de qua nulla fit mentio in Scriptura) aut etiam veram Catholicorum cum exclusione Sacramentorum, bonorum operum, aut meritorum Christi: nusquam enim in sacris Litteris reperitur illa vox sola, cum de fide justificante agitur. Econtra verò legitur expressum verbum, ubi habetur negatio ejus vocis aut synonymæ. Videtur (inquit Jac. cap. 2. v. 24.) *quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum?*

Edidit quidem (teste Bellarm. supra cap. 16.) Mart. Lutherus Biblia Germanica cum voce sola ad Rom. 3. sed citò fallacia deprehensa fuit, inspectis codicibus Græcis & Latinis, & qui circumferantur omnibus. Neque ipse de hac re admonitus negare potuit se additam illam vocem, sed respondit pro solita sua modestia: *sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.*

Quando ergo dicit Apostolus Hebr. 10. v. 38. *Iustus autem meus ex fide vivit; vel intelligitur de fide, quæ per charitatem operatur; vel (ut ex antecedentibus & consequentibus patet) intentio solùm D. Pauli est*

Neque attribuenda est fidei specialiter hereticorum.

10. Explicatio Scripturæ ad Hebr. 10. est

Sect. 4. De Causa & effectu Sacram. Concl. 1. 61

est docere, quod iustus roboretur per fidem ad toleranda mala huius vite, eo quod per eam apprehendat futuram mercedem.

Marci ultimi
1101
Rogas, cur Christus Mar. ultimo post hæc verba: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit*, dixerit: *Qui vero non crediderit, condemnabitur*; & non dixerit: *Qui non fuerit baptizatus*? Respondeo, non quia sola fides sufficiat ad salutem, sed quia requiritur in re fides actualis vel habitualis; quippe ejus non datur votum, cum sit prima virtus supernaturalis; porro sufficit Baptismus in voto juxta Trident. sess. 6. cap. 4. ibi: *Quæ quidem translatio (à statu peccati in statum gratiæ) post Evangelium promulgatum sine lavacro regenerationis aut eius voto fieri non potest*. Et quod quæso est illud votum, nisi fides, quæ per charitatem Dei super omnia operatur? *Qui enim non diligit manet in morte*, inquit discipulus quem diligebat Jesus. Epistolæ primæ cap. 3. v. 14. & D. Aug. ser. 22. de verbis Apostoli: *Domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo persicitur*.

Trident.
1102
Quæris rursus, quid intelligat Apostolus quando ad Ephes. 5. dicit: *Mundans eam (Ecclesiam) lavacro aquæ in verbo vite*? Respondeo ita loqui, eo quod aqua sola non prodesset sine forma verborum, quæ vocatur *verbum vite*, quia cum ablutione confert vitam animæ seu gratiam: aut si quis contendat per verbum vite non intelligi verbum ceremoniale (ut ita dicam) sed doctrinale seu prædicationem Evangelij; etiam verum est, quod Deus suam Ecclesiam mundet in Baptismo per *verbum vite*; siquidem adulti non mundantur per Baptismum, nisi crediderint prædicationi Evangelij; saltem ex eo loco nihil habetur pro speciali fide hereticorum. Ecce eversum est primum fundamentum.

11.
Varia loca
SS. Patrum
ab hereticis
objecta non
officiunt
Conclusio-
ni.
Videlicet
Hierony-
mi.
1103
Secundum est auctoritas SS. Patrum. Sed plurima loca eorum, quæ communiter allegantur, non faciunt ad rem: nonnulla verò docent Sacramenta non esse causas physicas gratiæ, ut sequenti conclusione videbimus. Aliqua etiam solum volunt Deum interius mundare, scilicet tanquam causam principalem, non autem quod minister aut Sacramentum non mundent instrumentaliter. Talis est locus D. Hieronymi super illa verba Marth. 3. *Ego baptizo in aqua, ubi sic ait: Ex quo dicimus, quod homo tantum aquam tribuat, Deus autem Spiritum Sanctum, quo sordes abluntur*.

Ambrosij.
1104
Pari ratione intelligi potest, quod scribit Ambrosius Epistolâ 34 ad Demetria-

dem: *Aliud est quod visibiliter agitur, aliud quod invisibiliter celebratur; nec idem est in Sacramento forma, quod virtus, cum forma humani ministerij adhibeatur obsequio; virtus autem per divini operis præstetur effectum*.

12.
Augustini.
Solum videtur aliquam difficultatem facere locus D. Aug. tract. 80. in Joannem: *Vnde tanta virtus aquæ &c. vide ejus explicationem sect. præced. conclusionè secundâ, objectionè secundâ*. Porro quod docet idem Sanctus Doctor lib 83. questionum quæst. 3. Deum quædam facere per se ipsum, ut illuminare animas; intellige Primò de visione & fruitione beatifica. Verba textus sunt: *Non itaque Deus deceptor est, quod credere nefarium & impium esse, quis non intelligat? sed meritorum & personarum iustissimus distributor faciens per se ipsum quæ illo solo digna sunt, eiq. soli conveniunt: sicut est illuminare animas, & se ipsum eis a perfrendum præbendo, sapientes beatiss. præstare*.

Secundò videtur Aug. solum velle, Deum quidem semper decipere mediante alio; non tamen semper ita illuminare. Equidem certum est aliquando illuminare ad fidem & poenitentiam medijs Angelis & alijs hominibus.

Audi eundem Sanctissimum Præsulem Tract. 80. in Joannem circa medium: *Quid autem est Apollo? quid autem Paulus? Ministri per quos credidisti, & unicuique sicut Dominus dedit; non itaque de suo. Tam verò quod sequitur: sed Deus incrementum dedit, non per illos, sed per se ipsum facit. Excedit hoc humanam humilitatem, excedit Anglicanæ sublimitatem, nec omnino perimit, nisi ad agricolam Trinitatem; quoniam solus Dei est physicè causare gratiam sanctificantem; occasionaliter tamen per prædicationem Apostolorum, moraliter per Sacramenta cooperantibus ijs, qui crescunt, ad actus, & per actus disponentibus se ad habitus*.

13.
Obiectio
hereticorū
ex ratione,
videlicet per
hoc revocari
hominem
à Christo, &
passione
illius.
1105
Obijciunt heretici tertio ex ratione plura argumenta, sed hyeme frigidiora. Primum, quod per hanc doctrinam Catholicorum homines à Christo, & ejus passione revocentur. Respondeo, per usum Sacramentorum homines maxime incitari ad gratitudinem in Christum, qui tantæ in genus humanum fuit charitatis, ut acerbissimam pro ejus redemptione mortem subierit, in qua fundatur omnis efficacia Sacramentorum tanquam in thesauro pro nobis effuso, ad ejus proinde recordationem excitamur, quoties Sacramenta nobis applicantur.

14.
Secunda,
Deo indig.
Secundum: Videtur divinâ majestate indignum,

sum esse
alligare suā
virtutem
Sacramen-
tis.

indignum, quod suam virtutem alliget Sacramentis, ita ut maneat Deus quasi servus, debeatque nostram salutem operari adhibitis Sacramentis. & non sine illis. Respondeo, non magis dedecere Deum medijs signis à se electis operari salutem suorum Sanctorum, quam mediante speciali fide (ut impij volunt sectarij) vel per opera bona meritoria de congruo & condigno; cum & ista obligent Deum, ex fidelitate saltem ad mercedem retribuendam, id est, gratiam & gloriam.

15.
Tertia, esse
Idolatriam
adhibere
signis cor-
poralibus
vim sancti-
ficantem.

Tertium: Idolatria est signis corporalibus adhibere vim sanctificantem, quandoquidem sanctificatio sit opus proprium Deo, ut fati intellexerunt Pharisæi Mar. 2. inquit Zuinglius. Respondeo Primò ad hominem, nos similiter posse dicere, quod ipsi committant idolatriam, dum fidei speciali attribuunt justificationem; illa quippe fides est etiam aliquid creatum. Et nonne magnam Deo irrogant injuriam, dum magis credunt Pharisæis dicentibus v. 7. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* quam Christo Joannis 20. v. 23, dicenti Apostolis: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis?* Unde ad rem Respondeo Secundò, Deum remittere peccata auctoritate propria, Sacerdotem verò auctoritate Dei ab eo accepta; Deum principaliter, Sacramenta instrumentaliter.

16.
Quarta, in
omni Sa-
cramento
esse verbum
promissio-
nis divinæ;
adeoque re-
quiri fidem
audientis.

Quartum: In omni Sacramento est verbum promissionis divinæ; ergo requiritur fides audientis, ne Deum faciat mendacem suā incredulitate. Respondeo Primò non in omni Sacramento esse verbum explicitum: nam qui dicit in Unctione: *Indulgeat tibi Deus* &c. non explicat promissionem, sed petitionem. Respondeo Secundò fidem esse necessariam adultis, ut dixi sectione præcedenti conclusionem secundâ objectionem primâ, non illam specialem hæreticorum, quâ credant sibi esse remissa peccata per Christum; sed veram & Catholicam, de qua loquitur D. Paulus ad Hebræos 11. v. 6 *Credere oportet accedentem ad Deum quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Et Apostolus Joannes 1. cap. 5. v. 1. *Omnis qui credit, quoniam Iesus est Christus, ex Deo natus est.*

Ad Hebr. 11.
1, Jo. 5.

Objectioni,
quod Sacra-
mentum in
adulto pec-
catore non

Plus dico: nullus adultus existens in peccato mortali reportabit fructum gratiæ ex Sacramento sine actu aliquo supernaturali voluntatis; ut edissero sectione sequenti conclusione secundâ. Ex quo alicui Catholico videri posset, Sacramentum novæ legis non conferre gratiam ex

opere operato; sed ex opere operantis secundum mensuram (ut loquitur Trident. sess. 6. cap. 7.) *quam spiritus Sanctus paritur singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem*, quæ dispositio & cooperatio est meritum saltem de congruo, in homine autem iusto etiam de condigno. Illa ergo erit objectio quarta, ad quam

Respondeo Primò, dispositionem in adulto peccatore non requiri per modum meriti, ut intuitu ejus tanquam operis boni Deus infundat gratiam; quippe gratia per Sacramentum infallibiliter conferitur disposito: quod utique non exigit meritum tantum de congruo, sed requiritur ad tollendum obicem; docet enim Trident. sess. 7. can. 6. Sacramenta quidem conferre gratiam, sed *non ponentibus obicem*. Obex autem licet propriè sonet positivum impedimentum, quod tunc solum est, quando quis in ipsa Sacramenti susceptione mortaliter peccat, tamen Concil. Trident. etiam intelligi debet de obice (ut sic loquar) negati vo; non enim ignorabat doctrinam Florentini & communem Theologorum, in receptione Sacramentorum non solum esse cavendum peccatum, sed etiam dignam preparationem præmittendam.

Enimverò sicut videmus causas naturales non assequi suum effectum, si vel subjectum habeat dispositiones contrarias resistentes introductioni formæ, vel etiam careat dispositionibus ad receptionem formæ necessarijs; ita Sacramenta, quæ instar causæ naturalis agunt, ut producant gratiam, requirunt non solum ut ei non resistatur per peccatum seu positivum obicem, sed etiam quod adsit debita dispositio, seu ut absit impedimentum ac obex negativus, qualis in adultis est infidelitas, & omne peccatum mortale nullo modo per displicentiam retractatum: unde in his requiritur fides in intellectu, & averfio peccati in voluntate; de quo plura sectione sequenti. Et sanè si quispiam peccatum non retractatum vocet obicem positivum, nolumus de voce contendere; quippe adultus habens usum propriæ voluntatis censetur illud continuare quamdiu non retractat.

Respondeo Secundò: semper intuitu Sacramenti datur major gratia, quam mereatur illa dispositio, attritio sit vel contritio, in homine iusto sive peccatore, perinde est. Ergo semper aliqua gratia datur ex opere operato: ergo illa dispositio solum est conditio, & non causa propriè

causet gra-
tiam sine
actu aliquo
supernatu-
rali volun-
tatis in illo.
Trident.

17.
Responde-
tur primò
hoc requiri
ad tollendū
obicem.

18.
Responde-
tur secundò
semper in-
tuitu Sacra-
menti dari
majorem
gratiam,
quàm illa
dispositio
mereatur

proprie dicta. Sicut si Papa ad lucrandum indulgentiam requirat opus aliquod de se meritorium & satisfactorium; putas quia propterea indulgentia non conferet suum effectum ex opere operato? Certè non minùs, quàm si sufficiat opus ex circumstantia malum. Ratio: quia major pœna semper remittitur per talem indulgentiam, quàm ipsum opus bonum seclusâ indulgentiâ mereatur.

Idem cernitur in satisfactione Sacramentali, cujus fructus ex opere operato dabitur pœnitenti, etiamsi opus ipsum vitietur ex aliqua circumstantia veniali, v. g. ex fine vanæ gloriæ; & semper dabitur major fructus, quàm ipsum opus bonum secluso Sacramento mereatur: igitur opus illud in quantum meritorium vel satisfactorium non est causa proprie dicta, sed solum conditio quædam, sine qua Deus aut Pontifex noluit dare talem fructum. Ergo similiter licet Sacramenta non conferant effectum nisi homini disposito, ipsa tamen dispositio, esto secundum se meritoria de congruo vel condigno, non est causa proprie dicta, sed conditio, sine qua Christus noluit merita sua per Sacramenta applicari, & per consequens noluit dare talem gratiam.

Si inles: Etiam ipsa susceptio Sacramenti potest esse meritoria; Fateor: Ergo saltem tunc Sacramentum non conferet gratiam ex opere operato, Respondeo negando consequentiam, & redit eadem solutio; quia semper major gratia dabitur per illud Sacramentum, quàm actus iste bonus de congruo vel condigno mereatur. Hercule si parvulus, qui nullam adfert dispositionem, neque meritorie suscipit Sacramentum, equidem præcisè vi Sacramenti accipit gratiam; quidni etiam adultus bene dispositus & meritorie Sacramentum suscipiens? non est relictus ambigendi locus; quin imò (ut inferius doceo sect. 5. conclus. 1.) nunquam parvulus per Baptismum accipiet tantam gratiam, quantam adultus. Atque hæc sufficiant pro causalitate gratiæ ex opere operato; ex quibus

Colligo non satis aptè ab aliquibus dicti, Sacramenta causare gratiam solum per concomitantiam, aut non nisi tanquam conditiones sine quibus non. Prima pars probatur: quia quod solum concomitatur causam per se causantem, non potest dici causare aut effectum in se continere, quomodo à Concilijs dicuntur Sacramenta causare gratiam, ac eam in se continere; neque enim ex eo quod Deus ad præ-

sentiam lapidis produceret Angelum, lapis rectè diceretur causare Angelum aut eum continere. Fortè tamen illi Auctores solum voluerunt Sacramenta non causare physicè gratiam, sed virtutem divinam, quæ Sacramenta concomitantur.

Secundam partem ostendo similiter: quia conditio sine qua non incongruè dicitur causa effectus; sic enim approximatio ignis ad lignum, non vocatur causa calefactionis aut combustionis; sed solum requiritur ex parte agentis, quod nequit agere extra spheram suæ activitatis. Alioquin si particula nisi aut solum, excludat tantummodò causam physicam; vera est locutio, ut sequenti conclusione latius expendetur.

Confirmatur: quia conditio sine qua non, si est removens prohibens, non rectè dicitur continere ac causare effectum; quippe qui aperit fenestram impediens lumen solis, non rectè dicitur cubiculum illuminare. Si sit autem conditio requisita ex parte subjecti, multò minùs, subjectum siquidem nullo modo dicitur causare effectum, qui in eo producitur: sic contritio, quàmvis habeat infallibiliter annexam gratiam ex promissione divina, non tamen rectè dicitur illius causa; quemadmodum nec voluntas, ex cujus parte est conditio requisita.

Porro Sacramentum est conditio ex parte agentis principalis, non instar approximationis, propter hujus limitatam virtutem, sed ex libera Dei voluntate instar rei approximata; seu potius quasi applicans causam physicam, id est, virtutem divinam, ac propterea verè causa moralis; quomodo qui admovet ignem dicitur causa moralis combustionis domus. Atque hæc de prima controversia, quæ est cum hereticis.

Quia autem diximus Sacramentum esse causam moralem gratiæ, accedamus ad secundam quæstionem, quæ inter Catholicos, fortassis plus æquò, multis verbis extenditur ac discutitur: parum quippe referre videtur tum ad dignitatem Sacramenti, tum ad ejus utilitatem, an physica, an verò causa moralis gratiæ appelletur: dummodò eam contineat & conferat, Nihilominùs inhærentes vestigijs prædecessorum nostrorum, paucis exponemus judicium Doctoris Subtilis, pro quo sit

CON-

19.
Non bene
Sacramen-
ta solum per
concomi-
tantiam, aut
tanquam
conditiones
sine quibus
non, dicuntur
causare
gratiam.